

Sự khốn cùng của ông chủ tư bản

Hốt Giác

HN 2-11-2023

Dưới bóng cây rợp mát ở sân trường đại học khang trang, hiện đại, các cán bộ nghiên cứu, học hành đang hoàng, bằng cấp sáng bóng ngời tán đóc. Được một lúc, rồi mọi người lại trầm ngâm. Họ đều nghĩ, tấm thân mình được chút yên ổn, cuối tháng có lương (dù còi cọc vẫn là lương tạm đủ sống), ấy là vì có ông Boss trả lương. Ông Boss là người sở hữu kiêm nhà đầu tư của trường đại học, trả lương cho cả ngàn giáo viên và nhà nghiên cứu. Lương tất nhiên là tiền rồi, vì ngày nay người lao động không còn quen với nhận lương bằng những lô quần đùi may thừa, hay vài chai nước mắm không tiêu thụ được. Cứ phải là tiền, tiền mặt.

Ông Boss lấy tiền ở đâu ra để trả? Tất nhiên là sản xuất kinh doanh rồi, nhưng cơ chế để ông ấy lấy tiền là thế nào chứ? Chẳng lẽ cứ bán được một lô hàng, thì ông ấy lại chạy ra phòng kế toán rút một cục tiền hay sao? Dĩ nhiên là không phải thế, thời nay đâu còn chuyện thô lậu ấy. Đó là chưa kể, ta cứ đọc báo lướt web sẽ thấy, các ông chủ ngày nay còn thường xuyên tuyên bố: “Tôi đi làm công hiến, nhưng tôi không nhận lương”.

Cơ chế ấy có cái món gọi là lợi tức. Đã là lợi nó phải sinh ra từ tài sản. Trong số các tài sản quan trọng, thì bây giờ quan trọng nhất là cổ phiếu. Ông chủ của một doanh nghiệp được gọi là chủ, vì ông ấy cầm nhiều cổ phiếu của công ty ấy, và vì thế một phần lớn lãi do công ty ấy làm ra, sau khi trừ đi nghĩa vụ thuế, sẽ thuộc về ông ấy. Đó là ý nghĩa cốt lõi nhất của khái niệm “ông chủ tư bản”.

Chuyện chi đơn giản như thế. Nhưng lại là nguồn gốc của sự khốn khổ của các ông chủ. Các ông chủ chẳng có gì ngoài cổ phiếu cả. (Tất nhiên, giống như mọi người, các ông ấy có nhà để ở.) Nhất nhất làm gì cũng phải dùng tới tiền. Tiền mua dịch vụ, tiền trả lái xe, tiền đầu tư mua sắm, tiền chi tiêu cho gia đình, và cả tiền trả lương (trong trường hợp này, là có phần lương của các nhà nghiên cứu và giảng viên của trường đại học mà ông ấy sở hữu), và vô số các khoản khác. Hàng vạn món chi tiêu, nhưng tất cả đều dồn hết sức ép lên một bó cổ phiếu của ông chủ mà thôi. Các bạn biết đó, một cây gỗ chắc khỏe tới mấy mà cứ treo lên đó vật nặng hàng tấn, thì chuyện nó gãy gục đâu phải chuyện xa lạ. Lô cổ phiếu của ông chủ rõ ràng đang chịu sức nặng của hàng ngàn tấn. Rất nặng.

Trong dân gian có câu: Cửa đau con xót. Khi mớ tài sản quý giá—mà theo phân tích ở trên của chúng ta là thứ duy nhất mà ông chủ có—chịu sức ép, chịu dần vặt, chịu giằng xé, chịu cảnh chia năm sẻ bảy... thì làm sao người chủ cổ phiếu có thể ngủ ngon, tinh thần an lạc được. Cái chính là, ông chủ phải chịu đựng, không có cách nào khác ngoài chịu đựng. Ông chủ không thể bỏ món tài sản ấy đi để đổi lấy sự an lạc tinh thần được, vì đó là thứ duy nhất ông ấy có. Một người mà sống trong sự đau khổ quần quai, mà không có lựa chọn nào khác, chính là người khốn cùng. Định mệnh của người sống trong cảnh khốn cùng là đau khổ. Cho dù họ đi máy bay ngồi ghế hạng First Class, đi

xe hơi Rolls-Royce toàn thân chống đạn, ăn ở nhà hàng 7 sao với món tôm hùm sốt bơ tỏi to như bắp đùi, v.v.. thì họ cũng không thể tránh được định mệnh của kẻ khốn cùng. Họ thực sự phải sống như thế, không có lựa chọn. Cái số tài sản xoay vần quanh đám cổ phiếu đầu khổ đó bắt họ phải sống cảnh địa ngục trần gian như thế. Ngay cả khi một ông chủ đang quát mắng một nhân viên quản trị cao cấp dưới quyền thì điều đó không có nghĩa là ông ấy không tử tế. Chỉ đơn giản là ông ấy không có lựa chọn, và đang cho thấy một sắc thái của một đời sống khốn cùng. Chỉ vậy thôi, không hơn không kém. Các ông chủ tư bản lờ có ốm cũng không bao giờ dám kêu ca, mà lẳng lặng cố chữa cho mau khỏi bệnh, chịu đựng tốn kém chi phí nhất có thể, mượn bác sỹ giỏi nhất có thể. Tệ hơn, một số ông chủ còn phải xây bệnh viện riêng, tiếng là để thu lợi nhuận nhưng thực tế là thể hiện sự gánh chịu nỗi đau khổ trong cô đơn, ở một nơi không ai biết. Khổ đến thế là cùng cực chứ gì?

Điều đáng buồn cười nhất là những nhân viên của ông chủ lại cứ mơ giấc mơ sống như ông chủ khốn khổ họ. Thậm chí, họ còn cố bắt chước hay làm những việc quái lạ để được hưởng một chút cái cảnh địa ngục mà ông chủ không sao thoát ra được. Ví dụ, ông chủ không thoát nỗi cảnh làm việc 20 giờ/ngày, thì đám nhân viên được quy định làm việc 8 giờ/ngày lại cứ cố làm lên 10 giờ, để biểu thị sự mẫn cán, để mong có lúc ông chủ sẽ mời một bữa ăn có tôm hùm.

Nhưng ví dụ tiêu biểu hơn của sự đánh mất tinh thần tinh tảo là một số tay nhân viên bắt đầu mua cổ phiếu. Họ không biết rằng, khi số cổ phiếu tích lũy càng nhiều, lợi tức càng lớn lên theo thời gian, cũng là lúc họ đã đi lạc vào một con mê sẽ dẫn tới sự đau khổ tột cùng giống như những gì ông chủ đang phải chịu đựng.

May sao, bên cạnh những mất mát của sự tinh tảo, minh mẫn và lựa chọn sáng khoái, thì con mê tài sản cũng mang lại một chút lợi ích, dù chỉ đủ để an ủi. Đó là, tới một lúc tài sản đủ lớn để sinh lợi tức đủ lớn, họ thực sự thấu hiểu cảnh ngộ của ông chủ đã từng trả lương cho họ. Và trong cảnh khốn cùng vì bị tài sản đè nén, áp bức, người nhân viên có thể ôm lấy ông chủ để cùng bày tỏ bằng những giọt nước mắt chân tình, chia sẻ sự thống khổ theo cách chỉ có thể gọi bằng hai chữ “nhân văn”.

**Note: This is a joke about losing sobriety [1]. Readers who believe it do that at their own peril.*

References

[1] Vuong, Q. H. (2023). *Meandering Sobriety*. <https://www.amazon.com/dp/BoC2TXNX6L>